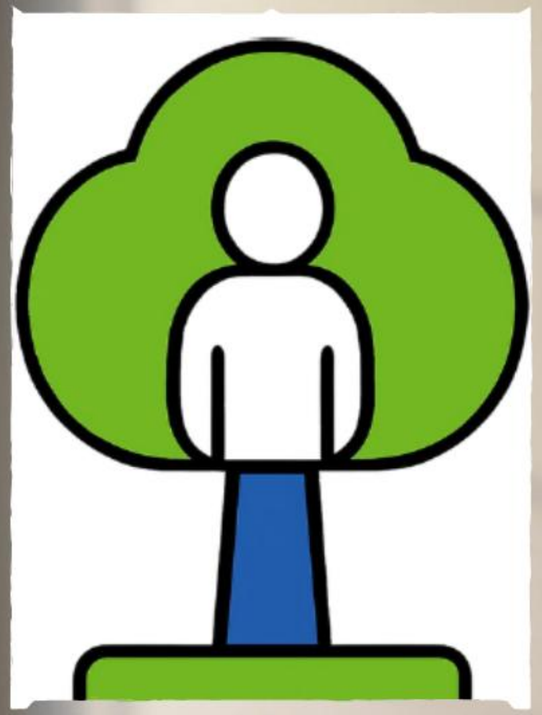
Waar raken burgerschap en loopbaan elkaar (nog)?

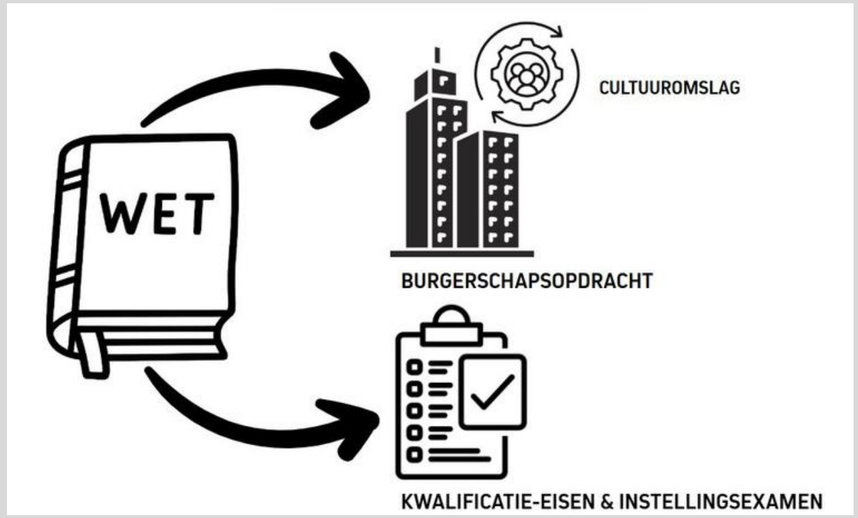
Sandy Ditters,
Projectadviseur
EB mbo
29 september 2026
Workshop
Burgerschapsdag

Expertisepunt Burgerschap

middelbaar beroepsonderwijs
www.expertisepuntburgerschap.nl

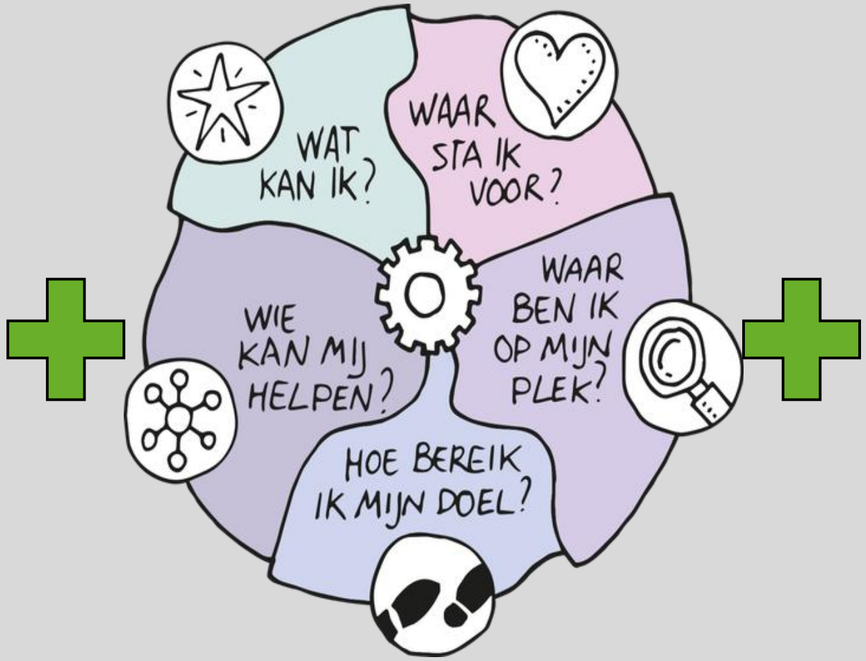
DE AANLEIDING

Wetsvoorstel Uitwerking burgerschapsopdracht WEB

“Hoe leef, werk en handel ik samen met anderen in een democratische samenleving?”

WEB Loopbaan: Inspanningsverplichting (student) & resultaatverplichting (instelling)

"Wie ben jij, wat kun jij en welke keuzes passen bij jou?"

MBO Raad Talentstrategie

Drie kernideeën:

- ieder talent moet tot bloei kunnen komen;
- studenten ondersteunen hun talenten te ontdekken en ontwikkelen;
- goede loopbaanoriëntatie, begeleiding en toekomstperspectief zijn cruciale voorwaarden voor die ontwikkeling

"Waar heeft de samenleving talent nodig?"

Wetsvoorstel; even concreet?

Wat vraagt de (nieuwe) wet ‘Burgerschapsopdracht’ van mbo-studenten?

- Het (verder) ontwikkelen van burgerschapscompetenties door te oefenen met o.a. djaloogvaardigheden, reflectievermogen, samenwerking en democratische omgangsvormen
- Oefenen met zich *verhouden tot* basiswaarden (‘Wat vind ik zelf van gelijkwaardigheid?’)
- Oefenen met *handelen volgens* basiswaarden (‘Ik behandel mijn cliënten/klanten gelijkwaardig, ook als we verschillend denken’)
- Leren hoe je invloed kunt uitoefenen in samenleving en op arbeidsmarkt
- Leren omgaan met verschillen in bijv. opvattingen en achtergronden
- Bijdragen aan een veilige en respectvolle omgeving

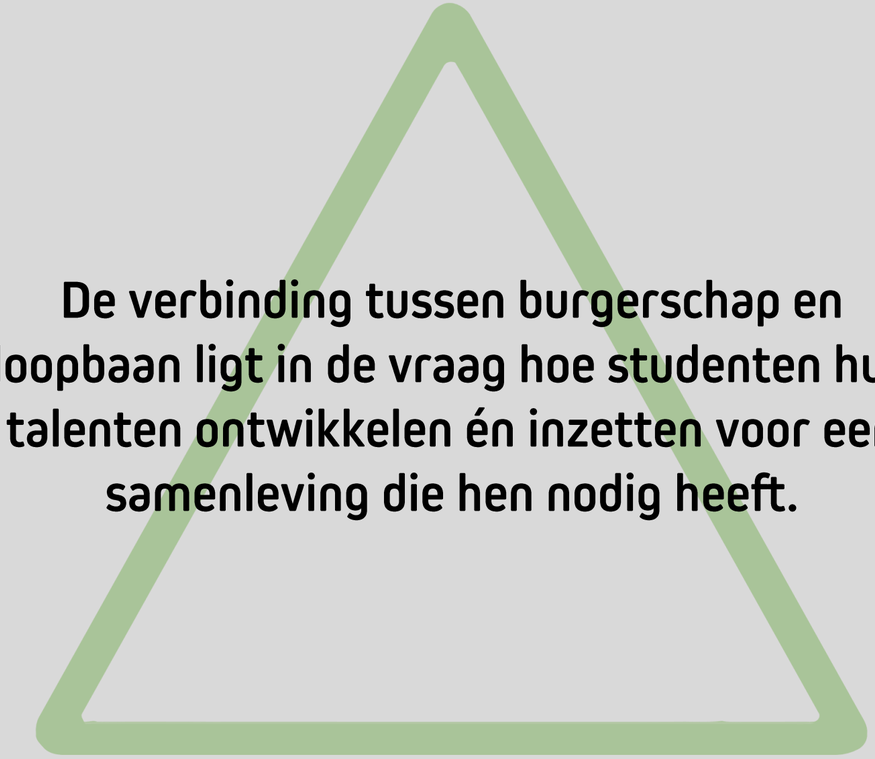
Tekst uit PPT Regiobijeenkomsten EB 2024, **Ismael Maghnouji**

Waar ontmoeten burgerschap en loopbaan elkaar?

Expertisepunt Burgerschap
middelbaar beroepsonderwijs

BURGERSCHAPSOPDRACHT MBO

Hoe leef, werk en handel ik samen met anderen in een democratische samenleving?

De verbinding tussen burgerschap en loopbaan ligt in de vraag hoe studenten hun talenten ontwikkelen én inzetten voor een samenleving die hen nodig heeft.

Wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik en welke keuzes maak ik?

LOOPBAAN

Hoe helpen we studenten hun talenten te ontdekken en in te zetten voor zichzelf én voor de samenleving?

TALENTSTRATEGIE (MBO RAAD)

WORKSHOPKAARTEN

Waarden en normen

Solidariteit

Kwaliteiten-reflectie

Wie ben ik?

Burgerschapsvorming

Loopbaancompetenties

Welke loopbaankaarten én burgerschapskaarten zie jij samen terug in de onderwijspraktijk van jouw studenten?

Duo-matching:
van kaartje naar praktijk

Expertisepunt Burgerschap
middelbaar beroepsonderwijs

Dialoog-vaardigheden

(Kritisch) luisteren

Kies met je duo een koppeling die jullie beiden herkennen én bespreek:

- ***In welke situatie gebeurt dit?***
- ***Wat doet de student precies?***
- ***Wat leert de student hier dat zowel voor loopbaan als burgerschap van belang is?***

Loopbaan-sturing

Regie nemen over leren

Burgerschapsvorming

Loopbaancompetenties

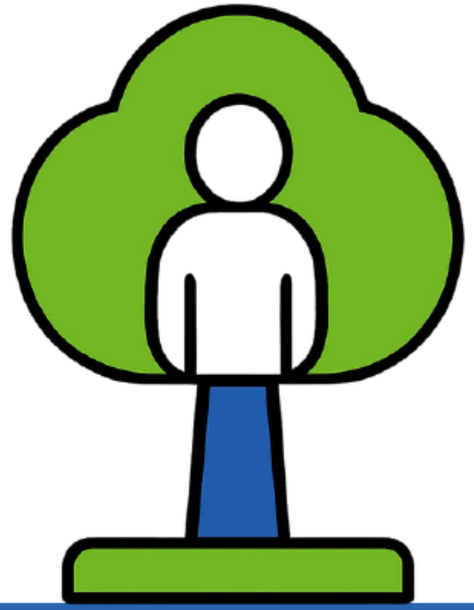
Reflectie, dialoog of agency?

Expertisepunt Burgerschap

middelbaar beroepsonderwijs

www.expertisepuntburgerschap.nl

Persoonlijke Ontwikkeling & Identiteit

Wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik, welke waarden sturen mijn handelen?

Wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik, welke waarden sturen mijn handelen?

↳ **Reflectie (kritisch)**

• zelfbeeld • waarden • motivatie • beroepshouding

Koppeling met loopbaancompetenties:

- Kwaliteitenreflectie
- Motievenreflectie

Koppeling met burgerschapsdoelen (OCW):

1. Het (verder) ontwikkelen van burgerschapscompetenties door te oefenen met o.a. dialoogvaardigheden, reflectievermogen, samenwerking en democratische omgangsvormen
2. Oefenen met zich verhouden tot basiswaarden
3. ('Wat vind ik zelf van gelijkwaardigheid?')

Studenten leren: *"Wie ben ik en wat vind ik belangrijk, als mens én als toekomstig professional?"*

Expertisepunt Burgerschap
middelbaar beroepsonderwijs

285,7 mm

Regie, Participatie & Verantwoordelijkheid

Hoe neem ik initiatief in mijn loopbaan, in mijn leerproces én in de samenleving?

Hoe neem ik initiatief in mijn loopbaan, in mijn leerproces én in de samenleving?

↳ Agency (actief)

• zelfsturing • invloed • verantwoordelijkheid • participatie

Koppeling met loopbaancompetenties:

- Loopbaansturing
- Werkexploratie
- Netwerken

Koppeling met burgerschapsdoelen (OCW):

1. Oefenen met handelen volgens basiswaarden ('Ik behandel mijn cliënten/klanten gelijkwaardig, ook als we verschillend denken')
2. Leren hoe je invloed kunt uitoefenen in samenleving en op arbeidsmarkt
- *Actief bijdragen aan leer- en werkomgeving*

Studenten leren doen: "Initiatief nemen, richting geven aan eigen loopbaan én leren hoe je maatschappelijk invloed hebt. Studenten ervaren eigenaarschap over keuzes én hun rol in de samenleving."

Expertisepunt Burgerschap
middelbaar beroepsonderwijs

Samenleven & Professioneel Handelen

Hoe werk ik met anderen samen, communiceer ik, gedraag ik me in beroepen en als burger?

Hoe werk ik met anderen samen, communiceer ik, en gedraag ik me in beroepen en als burger?

↳ Dialoog (bewust)

• samenwerking • diversiteit • professionele houding • veiligheid

Koppeling met loopbaancompetenties:

- Netwerken
- Werkexploratie
- Kwaliteitenreflectie

Koppeling met burgerschapsdoelen (OCW):

1. Dialoogvaardigheden en democratische omgangsvormen
2. Leren omgaan met verschillen in bijv. opvattingen en achtergronden
3. Bijdragen aan een veilige en respectvolle omgeving

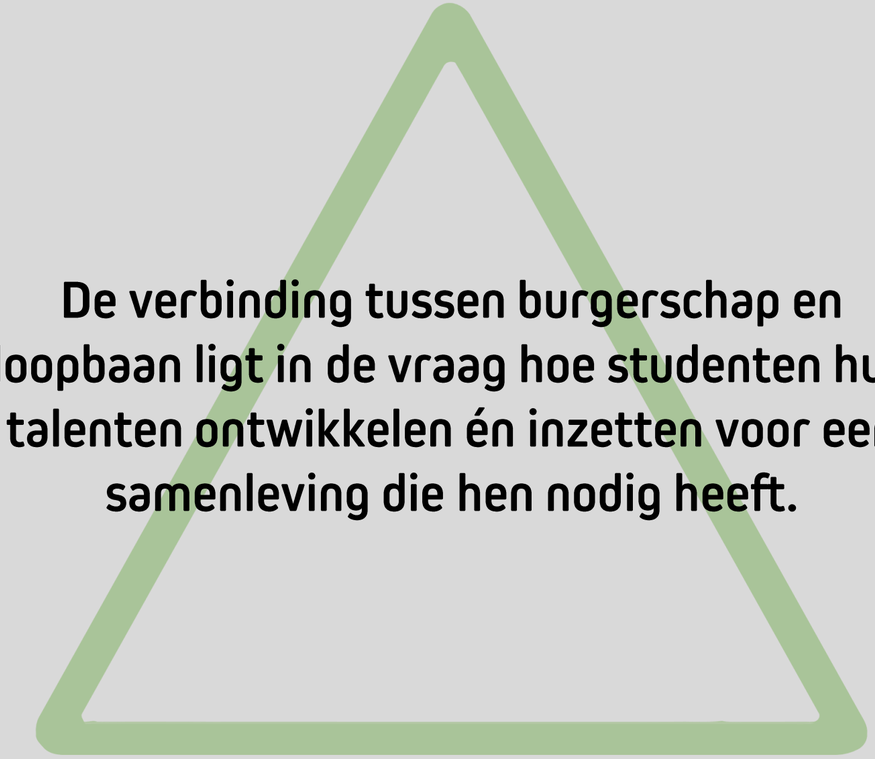
Studenten leren sociaal-professioneel functioneren: "Hoe je met anderen werkt, communiceert en verantwoordelijkheid neemt vooreen veilige, inclusieve omgeving, in school, maatschappij en beroep."

Expertisepunt Burgerschap
middelbaar beroepsonderwijs

VERBINDING

BURGERSCHAPSOPDRACHT MBO

Hoe leef, werk en handel ik samen met anderen in een democratische samenleving?

De verbinding tussen burgerschap en loopbaan ligt in de vraag hoe studenten hun talenten ontwikkelen én inzetten voor een samenleving die hen nodig heeft.

Wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik en welke keuzes maak ik?

LOOPBAAN

Hoe helpen we studenten hun talenten te ontdekken en in te zetten voor zichzelf én voor de samenleving?

TALENTSTRATEGIE (MBO RAAD)

TALENTSTRATEGIE

SCHOOL/SAMENLEVING/STAGE

REFLECTIE

Zelfbeeld, waarden, bewustwording

BURGERSCHAP

GEÏNTEGREERD LEERARRANGEMENT

LOOPBAAN

DIALOOG

Samenwerken, inclusiviteit, respect, veiligheid, professioneel gedrag

AGENCY

Actief handelen, verantwoordelijkheid nemen, keuzes maken, invloed nemen

BEROEP/LOOPBAAN/BIJBAAN/VRIJWILLIGERSWERK/SPORT/KUNST

Expertisepunt Burgerschap

middelbaar beroepsonderwijs

www.expertisepuntburgerschap.nl

Tot slot..
en dank je wel

Expertisepunt Burgerschap
middelbaar beroepsonderwijs

BURGERSCHAP

Burgerschap, loopbaan en talentontwikkeling komen samen waar studenten leren reflecteren, verantwoordelijkheid nemen en hun talenten inzetten voor zichzelf én voor anderen.

Ik wens jullie toe dat je met nieuwe inzichten en een frisse, kritische blik blijft onderzoeken hoe we studenten voorbereiden op hun toekomst, hun loopbaan én hun rol in de samenleving.

LOOPBAAN

TALENTONTWIKKELING

titel

Vragen of extra ondersteuning nodig?

Helpdesk: 0348 – 753 500
mbo@expertisepuntburgerschap.nl

www.expertisepuntburgerschap.nl